

Beslisnota voor de raad

Datum 15 september 2020

Openbaar

Onderwerp Zwolse Transitievisie Warmte
Versienummer

Portefeuillehouder H.M.M. Schuttenbeld
Informant Bert Kleen
Afdeling Proces-, Programma- en Projectmanagement
Telefoon (038) 498 2658
Email B.Kleen@zwolle.nl

Financiële gevolgen

Betreft doel 6.4.1 We bevorderen dat Zwolle op termijn energieneutraal is
Begroting wijzigen Nvt
Dekking ten laste van Nvt

Bijlagen 1. Zwolse Transitievisie Warmte 2020 en bijbehorende publieksversie
2. Onderzoek Warmte 2019

De raad wordt voorgesteld

te besluiten om:

1. De Zwolse Transitie Warmte 2020 inclusief bijbehorende publieksversie vast te stellen waaronder:
 - a. Richtinggevend beeld van alternatieven van aardgas naar andere warmteoplossingen per wijk
 - b. Uitgangspunten voor de warmtetransitie.
2. Starten met uitwerken van vertrekpunten.
3. Starten met wijkuitvoeringsplannen voor de startwijken Holtenbroek, Aa-landen en Berkum.

Kennis te nemen van

1. de resultaten van het Onderzoek Warmte.

Datum 14 juli 2020

Toelichting op het voorstel

Inleiding

Zwolle wordt aardgasvrij.

Om de uitstoot van CO₂ terug te dringen en klimaatverandering tegen te gaan verwarmen we gebouwen in Nederland in 2050 niet meer met aardgas. In het Nationale Klimaatakkoord 2019 is vastgelegd dat de gemeente als regisseur uiterlijk in 2021 een Transitievisie Warmte vaststelt. Door vaststelling van bijgevoegde visie geeft de gemeente Zwolle richting en invulling aan de transitie van aardgas naar alternatieve duurzame vormen van verwarmen.

De Zwolse Transitievisie Warmte beschrijft c.q. benoemt:

- De alternatieven voor aardgas (all-electric, warmtenet, duurzaam gas, hybride oplossingen en maatwerk).
- Acht uitgangspunten die de basis vormen voor de warmtetransitie (zoals haalbaar en betaalbaar, stap-voor-stap en wijk-voor-wijk en samenwerking met de stad).
- Vijf vertrekpunten die we van belang vinden om samen met de stad uit te werken (bijvoorbeeld: bepalen voorkeursinfrastructuur per wijk of buurt, wijkselectie, ontwikkelstrategie warmtenetten en uitwerking van de transitie in wijkuitvoeringsplannen).
- De startwijken te weten: Holtenbroek, Aa-landen en Berkum.

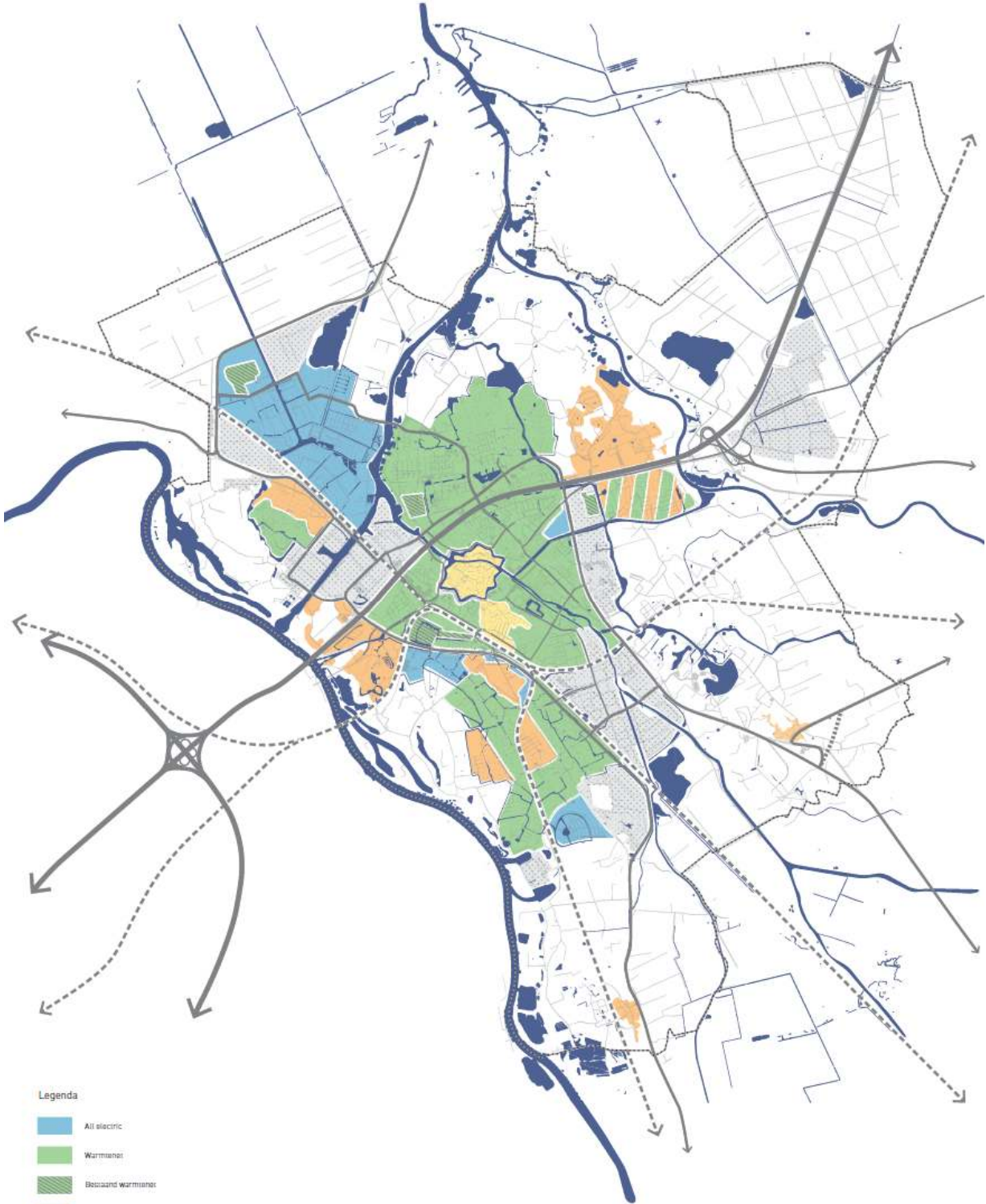
Richtinggevend beeld voor aardgasvrije warmteoplossingen

Op basis van de Verkenning Warmtegids heeft de gemeente met input van bewoners en stakeholders het richtinggevend beeld voor de warmteoplossingen opgesteld. In de Transitievisie Warmte is dit grafisch weergegeven met onderstaande figuur.

Datum 14 juli 2020

Zwolle | Omgevingsvisie

 Energie - richtinggevend beeld voor aardgasvrije warmteoplossingen

Legenda

- All electric
- Warmwater
- Bosland warmwater
- Hybride
- Herleesbaar gas
- Maatwerk

Datum 14 juli 2020

Drie startwijken: Holtenbroek, Aa-landen en Berkum

We starten met het opstellen van wijkuitvoeringsplannen in Holtenbroek, Aa-landen en Berkum. Het wijkuitvoeringsplan stellen we samen met bewoners en andere betrokkenen in de wijk op. De warmtetransitie in de eerste wijken is voor ons een leerproces, hier krijgt de Zwolse aanpak van de warmtetransitie de komende jaren steeds meer vorm. Wijkuitvoeringsplannen worden opgesteld voor een nader te bepalen gebied. Dit kan ook een deel van een wijk zijn bijvoorbeeld meerdere straten of buurten. De uitvoering kan binnen het plangebied gefaseerd plaatsvinden.

Het wijkuitvoeringsplan kan de vorm hebben van een groeimodel: de basis is dan een deel van de wijk waaraan we in de loop van de tijd steeds meer buurten toevoegen.

Verder werken aan een aardgasvrij Zwolle

Deze Transitievisie Warmte is een eerste versie. We zullen de transitievisie over vijf jaar actualiseren, want we gaan nog heel veel leren in de eerste wijken in Zwolle. Ook in de rest van het land staan ontwikkelingen niet stil. De visie vormt ook de basis voor een aantal, dat we doorlopen.

Beoogd effect

De Transitievisie Warmte markeert een formeel startpunt voor de warmtetransitie. Uitgangspunten en vertrekpunten worden vastgelegd; tevens worden de startwijken aangewezen. Daarmee is de basis gelegd om fasegewijs over te stappen van aardgas naar andere duurzame warmteoplossingen die nodig zijn om de benodigde CO₂-reductie te behalen en klimaatverandering tegen te gaan.

Argumenten

1. De Zwolse Transitie Warmte 2020 vaststellen

De basis voor de Transitievisie Warmte is gelegd in het Ambitiedocument Energietransitie (2017), de Verkenning Warmtegids (2018) en het Klimaatakkoord (2019). De visie biedt een noodzakelijk kader voor de overgang van aardgas naar andere warmteoplossingen in Zwolle. De visie bevat het richtinggevend beeld per wijk en de uitgangspunten voor de warmtetransitie.

2. Starten met uitwerken van vertrekpunten

Als regisseur overzien we de warmtetransitie tot aan 2050 nog niet volledig, De transitievisie benoemt vijf vertrekpunten die we verder uitwerken. Dit betreft onder meer het bepalen van de voorkeursinfrastructuur per wijk of buurt, de wijkselectie, de ontwikkelstrategie van warmtenetten en uitwerking van de transitie in wijkuitvoeringsplannen. Over deze onderwerpen vinden de komende jaren besluit plaats die tevens worden verwerkt bij het actualiseren van de Transitievisie Warmte.

3. Starten met wijkuitvoeringsplannen voor de startwijken Holtenbroek, Aa-landen en Berkum

De keuze voor Holtenbroek en Aa-landen is gekoppeld aan de ontwikkeling van geothermie in Zwolle Noord met als voorkeurslocatie Dijklanden en daarmee in de nabijheid van deze wijken. Ook vinden (met name in Holtenbroek) de komende jaren veel ontwikkelingen plaats. Door de energietransitie en de ontwikkeling van het warmtenet slim te combineren met de andere opgaven in de wijk, worden de gebouwen en de openbare ruimte stap voor stap vernieuwd, wat bijdraagt aan de leefbaarheid en toekomstbestendigheid van de wijken.

Berkum is sinds 2019 een gemeentelijke en provinciale proeftuin voor de energietransitie. Samen met bewoners, bedrijven en andere partners werkt de gemeente aan het project Berkum Energieneutraal. In dit kader is in 2019 een wijktransitieplan opgeleverd dat de basis vormt voor het wijkuitvoeringsplan.

Datum 14 juli 2020

De aanpak in Berkum kenmerkt zich door een grote rol van bewoners en concentreert zich rondom de sporen Verduurzaming en Wijkenergiesysteem. De gebouwen in de wijk worden de komende jaren collectief verduurzaamd. Wijkbewoners organiseren zelf een groot gedeelte van dit traject. Parallel hieraan organiseert de gemeente het traject om te komen tot een alternatief wijkenergiesysteem. In beide sporen is de participatiegraad zeer hoog. Het diverse karakter van de wijk zorgt ervoor dat er veel lessen te behalen zijn om toe te passen in andere Zwolse wijken. Ook is zowel bovengronds en als ondergronds de ruimte relatief gunstig voor de aanleg van nieuwe infrastructuur of versterken van bestaande netwerken.

4. Kennisnemen van de resultaten van het Onderzoek Warmte

In diverse wijken zijn bewoners actief met de warmtetransitie. Maar er is ook een deel van de stad nog weinig betrokken bij de warmtetransitie.

In 2019 heeft het Onderzoek Warmte met 3.955 respondenten inzicht gegeven in de kennis, houding en (toekomstig) gedrag van de Zwollenaren wat betreft aardgasvrij wonen. Uit dat onderzoek bleek dat op dat moment 34 procent van de Zwollenaren nog niet op de hoogte was van het feit dat er in 2050 geen aardgas meer wordt gebruikt in de gebouwde omgeving. 16 procent van de respondenten gaf aan (nog) niet van het aardgas af te willen. En 66 procent van de respondenten verwacht van de gemeente informatie over het stoppen met aardgas. Deze cijfers geven aan dat er een communicatie- en participatieopgave is voor de gemeente Zwolle (zie paragraaf Communicatie). Het Onderzoek Warmte is ter kennisname bijgevoegd.

Risico's

De term "transitie" is bewust gekozen. Fasegewijs nemen we afscheid van de fossiele brandstoffen (met name aardgas) als vertrouwde en betrouwbare warmtebron. Daarmee slaan we nieuwe wegen in met de nodige onzekerheden. De daaraan verbonden risico's hebben betrekking op aspecten als draagvlak, techniek, organisatie en financiën. Daarom starten we in een beperkt aantal wijken en bouwen we de wijkuitvoeringsplannen stapsgewijs op. Daarnaast worden vertrekpunten en een warmtestrategie uitgewerkt.

Financiën

Aan het vaststellen van de Zwolse Transitievisie Warmte met de bijbehorende acties zijn kosten verbonden. Deze kosten vallen onder het programma Energietransitie en het project "Geothermie en wijkuitvoeringsplannen Holtenbroek en Aa-landen". Het tempo waarin de vertrekpunten, een warmtestrategie en de eerste wijkuitvoeringsplannen worden uitgewerkt is afhankelijk van de beschikbare middelen voor het programma Energietransitie c.q. het genoemde project in de gemeentelijke meerjarenbegroting. Bij de behandeling van de begroting 2021 komen we hier op terug. De beschikbare middelen bepalen het tempo waarin de acties worden uitgevoerd.

Communicatie

De Zwolse Transitievisie Warmte is de weerslag van een uitgebreid participatieproces met de stad. Zo heeft de gemeente in een gezamenlijk traject met stakeholders de Verkenning Warmtegids opgesteld. Provincie Overijssel, netbeheerder Enexis, woningcorporaties Openbaar Belang, SWZ en deltaWonen, Waterschap Drents Overijsselse Delta, energiecoöperatie Blauwvinger Energie en een vertegenwoordiging van het Zwols Concilium hebben meegedacht en input geleverd tijdens het opstellen van de warmtegids. In de Verkenning Warmtegids is een beeld gevormd van de alternatieven

Datum 14 juli 2020

voor aardgas en kansrijke plekken om te starten. Begin 2019 zijn vier gesprekken met de stad gevoerd over de uitkomsten van de verkenning. Deze bijeenkomsten zijn goed bezocht en leverden veel input op. Het Onderzoek Warmte heeft in 2019 plaatsgevonden. De uitkomsten van dit proces zijn nu samengebundeld in de Transitievisie Warmte. Als afsluiting van dit proces is het concept besproken in de klankbordgroep Professionals¹ en de klankbordgroep Bewoners².

Na vaststelling van de visie zetten wij de stadsbrede communicatie en participatie voort. Hiervoor zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

- De actualisatie van de Transitievisie Warmte is een proces dat we als gemeente samen met de stad oppakken. Deze eerste Transitievisie Warmte brengt in één document samen wat tot nu toe is gedaan voor de warmtetransitie in Zwolle. De Transitievisie Warmte is de basis om het gesprek met de stad over de warmtetransitie voort te zetten
- De stad meenemen in het verhaal van de warmtetransitie en kennis laten nemen met de Transitievisie Warmte.

Uit het Onderzoek Warmte blijkt dat het belangrijk is om te blijven inzetten op meer bewustwording over de overstap naar aardgasvrij bij bewoners. De Transitievisie Warmte gebruiken we om de stad mee te nemen in het waarom van de warmtetransitie, welke oplossingen er zijn, wat mensen nu al kunnen doen en op welke manier ze kunnen meedenken. Inbreng in de stad ophalen om voor heel Zwolle tot een tijdspad van wijken te komen.

Uiteindelijk is het de bewoner, ondernemer of gebouweigenaar die de beslissende keuze maakt over zijn of haar energievoorziening. Daarom is het belangrijk om samen met deze belanghebbenden de criteria te bepalen die leiden tot het tijdspad voor de warmtetransitie in Zwolle. Dat tijdspad wordt vormgegeven in de geactualiseerde Transitievisie Warmte. Daarmee wordt meer draagvlak gecreëerd voor de keuzes die in de Transitievisie Warmte gemaakt worden.

Deze doelstellingen worden uitgewerkt in een communicatie- en participatieplan. Dat plan willen we niet als gemeente van bovenaf bedenken. In lijn met het algemene principe “stapsgewijze, flexibele planvorming” willen we na vaststelling van de Transitievisie Warmte een groep enthousiaste bewoners, ondernemers en organisaties actief laten meedenken over het vervolg. Daarbij onderscheiden wij drie niveaus: stadsbreed (criteria voor tijdspad wijkaanpak), wijkniveau (in de Wijkuitvoeringsplannen en algemene communicatie (onderdeel van de gehele energietransitie en specifieke over het handelingsperspectief van bewoners en organisaties).

Vervolg

Verder werken aan een aardgasvrij Zwolle

Deze Transitievisie Warmte is een eerste versie. We actualiseren de transitievisie over vijf jaar, want we gaan nog heel veel leren in de eerste wijken in Zwolle. Ook in de rest van het land staan ontwikkelingen niet stil. De visie vormt de basis voor een aantal, dat we de komende tijd binnen de energietransitie gaan doorlopen. De resultaten van deze trajecten worden bij de actualisaties meegenomen. Deze trajecten geven we weer in onderstaande figuur.

¹ WDOdelta, Blauwvinger Energie, Concilium, SWZ, deltaWonen, Openbaar Belang, Saxion, Enexis, provincie Overijssel, Vitens

² Vertegenwoordigers van een aantal wijken.

Datum 14 juli 2020

Vaststelling van de Transitievisie Warmte markeert een belangrijke stap richting aardgasvrij wonen en werken. De komende jaren worden bewoners, bedrijven en organisaties nauw betrokken bij de uitwerking. Ook informeren en betrekken wij de gemeenteraad nauw bij de vervolgstappen.

Openbaarheid

Dit raadsvoorstel is openbaar.

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

voorzitter, Peter Snijders

secretaris, Ingrid Geveke